

Bronzen Zaate Herremenie waart rond op het Vrijthof

Demonische feestvierders van Han van de Wetering

K

DOOR PIETER DEFESCHE

MAASTRICHT – De onthulling, als men daarvan mag spreken, van de carnavalese beeldengroep van Han van de Wetering, Maastrichtenaar vanaf zijn geboorte in 1948, beeldhouwer sinds 1970 of daaromtrent, had plaats tijdens de storm van 14 december 1993. De lokatie was aan de voet van de torens van de twee historische kerken aan het Vrijthof. Er was luidruchtige belangstelling van de zijde van de verbluffend talrijke muziekgezelschappen die het thema van het kunstwerk hebben aange-reikt: de Zaate Herremenie.

De toespraken – in de regen – moesten worden bekort en het publiek stooft heen. Han van de Wetering had nog gelegenheid te zeggen, dat hij zich bewust was geweest van het belang van de opdracht en van de dure plicht die op hem rustte, gezien de faam van de locatie en de nabijheid van monumenten die hem het gevoel gaven 'dat de eeuwen op hem neerzagen'.

Een tweede storm ging dezer dagen over zijn kunstwerk heen, een waartegen het bij uitstek bestand hoorde te zijn: het Maastrichtse carnavalsfeest, door de Maastrichtse dichter en publicist Matthias Kemp onder de titel 'De Boonte Störrem' voor alle toekomst beschreven. De confrontatie leidde tot meer beschouwelijkheid dan de vrolijke opdrachtgevers, eenmaal tot eensgezindheid gekomen in het roemruchte café 'De Vogelstruys', ooit hadden kunnen denken, zo ze die al hadden beoogd.

Maar ze hadden het kunnen weten toen ze Han van de Wetering aan het werk zetten. In een carnavalskrant valt te lezen dat Han van de Wetering een repeterende harmonie bezocht in een café, om er achter te komen hoe een Zaate Herremenie er eigenlijk uitzag, maar dat lijkt, zoals meer in een carnavalskrant, bezijden de waarheid: de kunstenaar is spelend lid en hij moet het gesprek bekorten om zich naar een repetitie te spoeden die hij „voor geen goud“ wil missen.

Het is mogelijk dat de opdrachtgevers in hem allereerst de muzikant hebben gezien en daardoor de eigenzinnigheid van zijn beeldhouwerschap uit het oog hebben verloren. Terwijl die toch door het beeld van Sint Servaas aan het politiebureau bepaald niet onbekend was. Als ze hun besprekingen hadden gevoerd in Van de Weterings huis annex atelier aan de Tongerseweg had dat niet kunnen gebeuren. Een soort serre biedt uitzicht op Caberg, in een kamer ter grootte van een museumzaal, met een grote holle galm. In die serre staat het onthutende beeld van een figuur op een vierwielig voertuig, niet meer dan een gehavend lichaam als een dichtgebonden zak, zoals veel van zijn figuren, uit afvalmaterialen samengesteld, macaber en meedogenloos.

In een hoek ligt het verdroogde karkas van een kat, in brons gegoten. Er is een vitrine met schaalmodellen van vroeger werk, veelal tafeltjes met daarop bizarre planten, alles gepolychromeerd, of een aan een vork gestoken vis, rechtop, onder de titel 'petit déjeuner'.

Grotesk

Het nieuwe werk is nog nergens afgebeeld. Het blijkt, in dezelfde trant van assemblage van uit de levende en de dode natuur betrokken materiaal, zich bezig te houden met cactussen, cowboys en indianen. Een grotesk hoofd draagt zowaar een

● De Zaate Herremenie van Han van de Wetering op het Vrijthof.

Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

woestijn, compleet met huifkarren en lassowerpers.

Hier moet toch iedereen tot de bevinding komen dat Van de Wetering de aangewezen man is om het burlesque in brons te gieten, maar ook dat een carnavalesk beeld van zijn hand geen voor de hand liggende figuratie zou zijn – hoe dankbaar ook – van sierlijkheid, charme en alle denkbare toeters en bellen. Nu de bonte storm is uitgewoed staat het beeld – tijdens de feestdagen was het, verborgen achter patatkramen, geen middelpunt van vrolijkheid, het was niet eens met slingers opgesierd en bestrooid met confetti – er weer ongestoord in zijn tijdloze gedaante.

Demonen

Dat is misschien wel het meest indrukwekkende van de verschijning van het bizarre gezelschap, dat zijn voeten op de stenen van het Vrijthof zet, als gewone mensen, maar niet meer tot hun soort behorend: zijn raadselachtige herkomst uit wie weet wat voor soort verleden. Men moet er ooit in de schemering voor hebben gestaan: de groep doemt op als feestvierders van metafysische allure. Demonen, verschijnend uit de mist. Grote schimmige figuren, opgebouwd uit massa's boetseerlei en, tenslotte, uit duizend stukjes brons.

„Het was een wanhopig werk“, wil Van de Wetering er wel over kwijt. „Niets paste omdat het materiaal, klei, gips, gietzand, brons, op die afmetingen buitensporig krimp.“ Alles werd verzaagd en met de hulp van de knapste lassers tenslotte geassembleerd tot wat het is. De referte aan demonen lokt geen

reactie uit, een vergelijking met gestolde lava evenmin. De schimmigheid daarentegen wekt protest op, althans aanvulling: zo'n waarneming is primair.

„De beelden staan bol van detaillering“, vindt Van de Wetering. „Op het barokke af. Je ziet ze pas in tweede instantie en zo hoort het ook. Er zitten veertig naaktfiguren in het bootvormige hoofddekse van de hoofdfiguur.“ Hij noemt die, drie en een halve meter hoog, om wie weet wat voor reden 'de zeeman'. Er slingeren zich slangen om de benen van de vrouw met de

trompet, een bij de strot gegrepen haan schijnt kokhalzend te weerstreven. Het hoofd van de kleine voorlopende figuur is gemodelleerd uit een dierschedel, met viskoppes, zoals de deur van het Natuurhistorisch Museum toont Van de Weterings favoriete materie. Van dichtbij is men inderdaad op de figuratie zo snel niet uitgekeken.

Maar nu, in de weer ingetreden stilte van deze hoek van het plein, wordt de dubbele bodem van die figuratie suggestiever dan tevoren. Dit beeld mag dan met de levensdrijf van de Maastrichtenaar van

doen hebben – het heeft evenzeer van doen met zijn verleden, met voorbije eeuwen, een onder danswoede ingestorte Maasbrug, met de visioenen van Jeroen Bosch en de oude Breughel. Met de pest, oorlog en povere ellende. En tenslotte met zijn toekomst. „Daar moeten wij tenslotte allemaal heen“, weet Van de Wetering: daar hoeft het bungelende doodshoofd in handen van 'De Zeeman' niet eens naar te verwijzen. Maar goed, het is een dag die naar zulke verwijzingen leidt. Misschien oogt de Zaate Herremenie weer wat vrolijker onder een bladerdak – over een maand of wat.